

บทที่ 5

การประเมินผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ บทแสดงพื้นบ้านอีสาน และการแสดงพื้นบ้านอีสาน เรื่องอุษา – บารส

การสร้างบทแสดงพื้นบ้านอีสานเรื่องอุษา – บารสนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ ด้านศิลปะการแสดงละคร การสร้างงานละครนั้นเป็นการรวมศาสตร์และศิลป์เข้าด้วยกันหลายอย่าง เช่น ด้านการประพันธ์ ด้านการขับร้อง ด้านการบรรเลงดนตรี ด้านการออกแบบฉาก ด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย ด้านการพ่อนรำ ตลอดจนเทคนิคไฟ เสียง สี เพื่อจะให้ผลการวิจัย สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้นำบทแสดงเรื่องนี้ และภาพบันทึกการแสดง (วีซีดี) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญอ่าน และชมการแสดงเสียก่อนแล้วจึงออกแบบสอบถาม ตลอดจนข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปประเมินผล โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคำถาม ไว้ 10 ข้อ ซึ่งแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัย ได้ดัดแปลงขึ้นจากกรอบแนวคิดอารยธรรมและอารยธรรมประเพณีคุณค่าอารยธรรมคือพลังของงั้นนี้ ทยา ลำดวน (2531 : 137-157) ดังมีเนื้อหา ต่อไปนี้

1. การประเมินผลด้านโครงเรื่อง (Plot)
2. การประเมินผลด้านเนื้อเรื่อง (Story)
3. การประเมินผลตัวละคร (Characters)
4. การประเมินผลด้านบทสนทนา (Dialogue)
5. การประเมินผลด้านการกำหนดฉาก (Setting)
6. การประเมินผลด้านการแต่งกาย (Costume)
7. การประเมินผลด้านดนตรีและเพลง (Music and Song)
8. การประเมินผลด้านเทคนิค แสง เสียง การดำเนินเรื่อง (Technique)
9. การประเมินผลด้านรูปแบบของละครพื้นบ้าน (Form or Style)
10. การประเมินผลด้านสาระหรือแก่นของเรื่อง (Theme)

วิธีการประเมินผลแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนดำเนินการ

1. กำหนดคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญ
2. จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
3. จำนวนคำถาม และข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ค่าคะแนนของคำถาม

1. แยกค่าคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ
2. รวมค่าคะแนนแต่ละข้อ
3. คัดค่าคะแนนเป็นแบบร้อยละหรือแบบเปอร์เซ็นต์ไทล์
4. สรุปค่าคะแนนร้อยละ
5. รวมข้อเสนอนั้นของผู้เชี่ยวชาญ
6. ตีค่าจากเกณฑ์คะแนนโดยตั้งเกณฑ์ไว้ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินผลบทละครพื้นบ้านอีสานเรื่องอุษา – บารส มีรายนามดังต่อไปนี้

1. ผศ.พรชัย ศรีสารคาม ข้าราชการบำนาญ สังกัดสถาบันราชภัฏมหาสารคาม จะประเมินผลด้านภาษาและฉันทลักษณ์
2. ผศ.สุภรณ์ สมจิตศรีบุญเรือง ข้าราชการบำนาญ สังกัดสถาบันราชภัฏมหาสารคาม จะประเมินผลด้านโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง
3. ผศ.นवलเพ็ญ ยศพล ข้าราชการบำนาญ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จะประเมินผลด้านแง่คิดของเรื่อง
4. อาจารย์ฉวีวรรณ พันธุ (ดำเนิน) ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง หอศิลป์ ข้าราชการสังกัดวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด จะประเมินผลด้านกลอนลำและรูปแบบวิธีการแสดง
5. อาจารย์กิตติภรณ์ บำรุงบุญ ข้าราชการสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จะประเมินผลด้านการออกแบบฉาก
6. อาจารย์สมพร ชูสุวรรณ ข้าราชการสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จะประเมินผลด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายตัวละคร
7. อาจารย์กชวินทร์ จันทร์ทอง ข้าราชการสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จะประเมินผลด้านรูปแบบของบทวิธีการแสดงการดำเนินเรื่อง
8. อาจารย์สังคม พรหมศิริ ข้าราชการสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จะประเมินผลด้านเทคนิค ไฟ แสง เสียง
9. อาจารย์สุธีระพงศ์ พิณิจพล ข้าราชการสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จะประเมินผลด้านการดนตรี การบรรเลง การลำ การร้อง และการพูด (พากย์) ของผู้แสดง
10. อาจารย์ชันทกมล โหละสุต ข้าราชการบำนาญ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จะประเมินผลรวมของบทแสดงทุกด้าน

สรุปการประเมินผลของผู้เชี่ยวชาญ

1. ผลการประเมินผลด้านโครงเรื่อง (Plot)
จำนวนคะแนนรวม 46 คะแนน คิดค่าคะแนนเป็นร้อยละ 92.00
 2. การประเมินผลด้านเนื้อเรื่อง (Story)
จำนวนคะแนนรวม 43 คะแนน คิดค่าคะแนนเป็นร้อยละ 86.00
 3. การประเมินผลตัวละคร (Characters)
จำนวนคะแนนรวม 41 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.00
 4. การประเมินผลด้านบทสนทนา (Dialogue)
จำนวนคะแนนรวม 48 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 96.00
 5. การประเมินผลด้านการกำหนดฉาก (Setting)
จำนวนคะแนนรวม 47 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.00
 6. การประเมินผลด้านเครื่องแต่งกาย (Costume)
จำนวนคะแนนรวม 47 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.00
 7. การประเมินผลด้านดนตรีและเพลง (Music and Song)
จำนวนคะแนนรวม 44 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.00
 8. การประเมินผลด้านเทคนิค แสง เสียง การดำเนินเรื่อง (Technique)
จำนวนคะแนนรวม 46 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 92.00
 9. การประเมินผลด้านรูปแบบของละครพื้นบ้าน (Form or Style)
จำนวนคะแนนรวม 42 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.00
 10. การประเมินผลด้านสาระหรือแก่นของเรื่อง (Theme)
จำนวนคะแนนรวม 49 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 98.00
- สรุปการประเมินผลรวมของการสร้างบทละครพื้นบ้านอีสาน เรื่อง อุษา-บารส

อยู่ในเกณฑ์ดี

รวมผลข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

มีดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง

การนำเสนอเสียงทนายทนายรักอาจจะได้รับอิทธิพลวรรณกรรมสืบเนื่องจากเรื่องนางผมหมอม และเรื่องหลวิชัย คาวิ แต่ลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นไม่สมบูรณ์ เพราะไม่มี

ทางน้ำ หอนางอุษาก็เป็นแท่งหินเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ปัญหาความรักคือพ่อรักลูกมาก แล้ว ซ่อนธิดาไม่ให้ผู้ชายพบเห็นก็มีปรากฏ ในเรื่อง อุณรุท ดำเนินเมืองฟ้าแคดสงขาง เป็นต้น มองดูไม่สมเหตุผลวิธีการเดินเรื่อง ไปสู่ปัญหาซ้ำ เพราะเป็นการปูพื้นให้ตัวละคร เสียเป็นส่วน ใหญ่ แต่ดูผลรวมทั้งหมดผู้เขียนมีความตั้งใจสูง และมุ่งจะให้เห็นความงามด้านศิลปะท้องถิ่น อีสาน ซึ่งเป็นแนวคิดสร้างสรรค์ที่ดี และควรยึดเป็นแบบอย่าง

2. ข้อเสนอแนะด้านเนื้อเรื่อง

การใช้ภาษาถิ่นอีสาน และการเขียนด้วยภาษาไทย เพื่อเลียนเสียงภาษาถิ่นอีสาน นั้น เขียนสะกดและวรรณยุกต์ยาก ผู้แสดง ผู้กำกับ ถ้าจะพูดในภาษาถิ่นจะต้องมีความรู้พื้นฐาน ในการปรับสำเนียงให้ถูกต้อง การแสดงพื้นบ้านเรื่องนี้เขียนบทเพื่อใช้การบรรยายเนื้อเรื่องด้วย กลอนอ่าน (โคลงสาร) และจะมีบทเจรจาเป็นช่วงๆ ตามความเหมาะสมในการแสดงบทนาฏ การ บางตอนใช้ภาษาห้วนเกินไป เช่น บทพญาแก้ว มีน้อย แล้วฝ่ายหญิงยินยอมเร็วเกินไป การใช้ ~~ซึ่งทรงหมายศรีสุวิชัย ควรจะแต่งขึ้นใหม่ ไปควรออกเฉพาะใช้ แต่ควรเขียนแสดงออกจนแล้ว~~ ดีมาก และกลมกลืนกันตลอดทั้งเรื่อง

3. ข้อเสนอแนะด้านแนวคิดและสารัตถะ

เป็นเรื่องปัญหาความรักสามเส้า ความรักมีอุปสรรค ซึ่งมีอยู่ 2 ช่วง คือระหว่าง พ่อตากับลูกเขย และระหว่างนางอุษากับนางสนมทั้งสี่ แนวคิดเรื่องความรัก ที่ว่า การสูญเสียของ รักเป็นความเจ็บปวดทรมาน การแย่งชิงของรัก และพรากรู้รักผู้อื่น เป็นบาปหรือเป็นสิ่งที่ไม่ดี สังคมควรประณาม การเขียนบทแสดงเด่นชัดและเห็นปัญหาและแนวคิดชัดเจนแล้ว และเป็น การแสดงพื้นบ้านที่สวยงาม ควรมีการนำเอาวรรณกรรมอีสานประเภทนิทานเรื่องอื่น มาจัดทำ เป็นบทแสดงทุกปี เพราะเป็นการรื้อฟื้น และอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นอีสานเอาไว้ในรูปแบบ ของการแสดงแบบพัฒนาที่รวดเร็วทันใจผู้ดู และขอเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยสร้างสรรค์งานอีกต่อไป

4. ข้อเสนอแนะด้านกลอนลำและรูปแบบวิธีการแสดงหมอลำ

กลอนลำที่แต่งขึ้นนี้ใช้สำหรับกลอนลำแบบโอ้หนึ่งสี่ของโบราณไม่ใช่กลอน ลำแบบสมัยใหม่ แต่ก็ได้แก้ไขปรับปรุงบทให้ใหม่เพื่อให้ร้องหมอลำได้คล่องขึ้น จากการที่ ได้รู้จักกับอาจารย์โมฬี ศรีแสนรงค์ เป็นการส่วนตัว และเคยทำงานร่วมกันหลายครั้ง เห็นว่า เป็นคนที่มีความรู้หลากหลายทั้งด้านนาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์พื้นเมืองชอบคิดชอบเขียนบท ให้ผู้ประเมินร้องหลายครั้ง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นกลอนลำประกอบการแสดงเป็นชุดเพื่อนสั้นๆ ก็ได้แต่งแก้ไขให้ใหม่แต่ที่พิจารณาวิธีการแต่ง จะเน้นเนื้อหาสาระ และความหมายในเชิงภาษาที่

เป็นเรื่องเป็นราว ดังนั้นคำบางคำอาจจะทำให้ล้ายาก หรือเล่นเสียงยากต้องคนที่เก่งมีฝีมือจริงๆ จึงจะร้องได้ แต่พอมาเป็นรูปแบบการแสดงพื้นบ้านอีสานแบบใหม่คือ ตั้งแต่เรื่อง ชูลู – นางอ้ว แล้วและมาเป็นเรื่องอุษา – บารส จึงได้ทราบว่า รูปแบบการแสดงพื้นบ้านอีสานเมื่อผสมกับละครไทยนั้น มีความงดงาม ประณีตมาก และรู้สึกชื่นชมในตัวผู้คิดผู้เขียน ตลอดทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานขึ้นมาก และยังได้ผู้ทรงความรู้ความสามารถในการสร้างบทแสดงรุ่นใหม่ที่น่าสนใจอีกหนึ่งคน

5. ข้อเสนอแนะด้านการออกแบบฉาก

การออกแบบฉากในเอกสาร ไม่ตรงกับการจัดฉากการแสดงบนเวทีที่จัดแสดง ขึ้นลักษณะมิตีความกว้าง ความลึก ขนาดสากลที่ใช้เพื่อบอกอัตราส่วนขนาดไม่มี อาจจะใช้วิธีการคาดคะเนของฝ่ายการจัดฉากเอง การออกแบบฉากเป็นจินตนาการเฉพาะบุคคล จึงไม่เหมือนกัน แต่ที่ออกแบบไว้นี้จะเป็นลักษณะกลางๆ ให้ผู้จัดแสดงเลือกเอง ตามความพอใจ และงบประมาณ ซึ่งศสรมกรรมการออกแบบฉากทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ดี

6. ข้อเสนอแนะด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย

การออกแบบเครื่องแต่งกาย รูปร่างบุคลิกของตัวละครส่วนใหญ่ค่อนข้างจะสมบูรณ์เกินไป ไม่อ่อนแอ เครื่องประดับตัวละครตัวเอกกับตัวประกอบ มีมากใกล้เคียงกันเกินไป แต่ถ้าแต่งจริงควรให้ลดความวูบวาบ สดใส ความใหม่ลงกว่าตัวเอก เพราะจะข่มตัวสำคัญให้ด้อยลง แต่ผลรวมทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ดี

7. ข้อเสนอแนะด้านรูปแบบวิธีการดำเนินเรื่อง

การจัดการแสดงยังเป็นรูปแบบเดิมอยู่ คือ เดินเรื่องตามปฎิทิน บางตอนซ้ำเกินไป ควรปรับให้กลอนกระชับกว่านี้ การอธิบายรายละเอียดในการจัดฉากไม่ชัดเจน ว่ามีอุปกรณ์อย่างไร จัดวางอย่างไร แต่การดำเนินเรื่องโดยรวมดี แต่จะซ้ำหรือขาดหายบางช่วงแต่ก็ไม่ได้เสียหายต่อส่วนอื่นของเรื่อง

8. ข้อเสนอแนะด้านดนตรี ร้อง และลำ

การกำหนดวงดนตรีไปกลาง ประกอบการแสดงละครพื้นบ้านเรื่องอุษา – บารส เป็นสิ่งที่ดีที่ผู้จัดได้นำทรัพยากรของสถาบันมาใช้ประโยชน์ในการร่วมแสดงด้วย การบรรเลง โหมโรง การเดี่ยวดนตรี เป็ค – ปี่ดลก ตลอดจนเล่นคลอประกอบร้อง (ลำ) และการพ็อนรำเชิงรำบายศรีสู่ขวัญกลมกลืน เล่นเป็นเรื่องราว ได้อย่างเหมาะสมและประทับใจมาก และผู้ประเมินเห็นว่า น่าจะมีโอกาสจัดงานในลักษณะเช่นนี้เป็นประจำทุกปี และเป็นประเพณี เพราะเป็น

การอนุรักษ์ ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมของอีสานเอาไว้ให้เป็นที่ชื่นชมของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนเอาไว้

9. ข้อเสนอแนะด้านเทคนิคไฟ แสง เสียง

การกำหนดลำดับไฟ บอกไว้ชัดเจนดี ถูกต้องเหมาะสมกับรูปแบบของละคร เวทีแล้วสามารถทำให้บรรยากาศตื่นเต้นสมจริง ผู้ดูมีอารมณ์คล้อยตาม โดยเฉพาะช่วงทำแสงดาว ประกายพริ้วพันขอบฟ้า หรือตอนรุ่งอรุณ ดอกบัว ดอกใหญ่จะเผยกลีบบาน ซึ่งแสงไฟจะค่อยๆ สว่างขึ้น และมีเสียงสัตว์ร้องในเวลาเช้า ดังนั้นการนำเทคนิค ไฟ แสง เสียง มาประกอบนับว่าเป็นการเพิ่มคุณค่า การแสดงได้ดี และเหมาะสมมาก

10. ข้อเสนอแนะด้านผลรวมของการแสดง

จากความใกล้ชิดกับผู้วิจัย ทั้งเคยได้อ่านบทแสดงพื้นบ้านเรื่องอุษา-บารส และ ไปดูการแสดงบนเวที รู้สึกดีใจและชื่นชมอยู่ตลอดเวลาว่าเป็นผู้ที่พยายามและสืบทอดวัฒนธรรม ด้านวรรณกรรมอีสาน และศิลปะการแสดงของอีสานให้มีรูปแบบที่ทันสมัยวิจิตรสวยงาม ควรค่าแก่การยกย่องและยอมรับทั่วไป เมื่อได้ชมละครเรื่องอุษา – บารส อีกครั้ง หลังจากได้ชมเรื่อง ชูลู – นางอ้ว เมื่อปีที่ผ่านมาก็เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้วิจัยได้พยายามร้อยเรียงสร้างภาพ อันน่าประทับใจกับบทบาทลีลาของตัวละคร ที่แสดงความรักความอาลัยต่อกัน เมื่อถูกพรากรักก็ เป็นทุกข์ เศร้าหมอง เมื่อคราวมีความสุขก็ร่าเริง ไปตามบทเพลง และกลอนลำเพลิน เมื่อจะลง เล่นน้ำมีจังหวะสนุกเร้าใจผู้ชม ตลอดทั้งมีความตลกขบขัน ที่แทรกอยู่ในการแสดงไม่ให้น่าเบื่อ ถึงแม้ทั้งสองเรื่องจะเป็นโศกนาฏกรรม (ความผิดหวังในความรัก) แต่ก็มี ความประทับใจ แตกต่างกัน ผลการแสดงที่ได้ประจักษ์มานั้นจึงถือว่าการแสดงพื้นบ้านอีสานแนวใหม่ที่ดี และประณีตมาก และยังคงควรส่งเสริมและนำมาจัดแสดงให้ชมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

คำวิจารณ์ทั่วไป

1. การตีบทแตก สวยงาม ถูกต้องตามบท

ในการแสดงของนักแสดงด้านตัวพระเอกการแสดงถือว่าใช้ได้ สามารถสื่อถึง อารมณ์ ได้อย่างชัดเจน ส่วนด้านนางเอก การแสดงนั้นถือว่าตีบทแตก เข้าถึงอารมณ์ และส่วนตัวแสดงอื่น ๆ ที่เล่นสมบทบาทที่กำหนดเอาไว้

2. ผู้แสดงในการตีบท

ผู้แสดงในเรื่อง อูษา – บารส นี้ มีความสามารถในการตีบทที่ตนเอง ได้รับได้อย่างดี สามารถสื่อถึงบทที่ตนเองแสดงออกไปให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย

3. บทละคร

บทละครเป็นบทละครใช้ภาษาดีมาก คำพูดที่ใช้อ่านเข้าใจง่าย สอดแทรกภาษาต่าง ๆ โดยเฉพาะภาษาลาวเป็นภาษาที่ไพเราะมาก และที่สำคัญเป็นบทละครที่แทรกคติสอนใจให้ได้คิด

4. การแต่งกาย

ในการแต่งกายสวยงาม เหมาะสมตามที่บทกำหนดเอาไว้

5. แสง สี เสียง

ในด้านแสง สี เจ้าหน้าที่ไม่ค่อยจะรู้หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ยังขาดความชำนาญ และใช้สีไปแต่ละฉาก ไม่ค่อยสว่าง โดยเฉพาะฉากตอนที่ท้าวบารสอำลางอูษาเดินป่า สำหรับเสียง ในการใช้เสียงให้เสียงดังชัดเหมาะสมดี

6. ฉาก

ในการจัดฉากเหมาะสมสวยงาม เหมาะสมเข้ากับเนื้อเรื่อง

7. ดนตรี

ดนตรีเพลงถูกต้อง ทำนองเพลงที่ใช้ในการประกอบ เหมาะสมดี

การแสดงสดับฉาก

- ระเบิดอกบัว เป็นการแสดงที่สวยงาม การแต่งกาย ท่ารำ สวยงามมาก
- เพลงหรือกลอนคำที่ใช้ประกอบ เหมาะสม
- ฟ้อนบายศรี สาวลาวเล่นน้ำดนตรีที่ใช้ประกอบเหมาะสมสำหรับฟ้อนสาวลาวเล่นน้ำ อาจจะมีติดขัดบ้างในบางส่วน
- การแปรแถวทางด้านระบำรำฟ้อนไม่ค่อยจะสวยงาม การแปรแถวเจียงก็ไม่ค่อยเจียง ลักษณะการขึ้นช่องไฟไม่เท่ากันและห่างกันเกินไป

ตัวละคร

ตัวท้าวบารส ในตัวผู้แสดงบทท้าวบารส แสดงได้ถึงอารมณ์ดีมาก ทั้งสีหน้า ท่าทาง สื่อให้ผู้ชมคล้อยตามได้

นางอุษา ผู้แสดงบทนางอุษา ตีบทได้ดี เข้าถึงอารมณ์ตัวละคร และใช้สีหน้า ท่าทาง ในการแสดงได้ดี

พระยากรุงพาน ถือว่าเล่นได้สมบทบาท สีหน้าท่าทางแสดงออกได้ดี

พระมเหสีเมืองกรุงพาน ถือว่าเล่นได้สมบทบาทแสดงได้ดีมาก สีหน้า ท่าทาง และอารมณ์ ตีบทได้ดี แต่มีบทน้อย

พระมเหสีเมืองพะโค ตัวผู้แสดงบทบาทถือว่าใช้ได้ แต่ควรใช้สีหน้าให้มากกว่านี้ สนมทั้งสี่ แสดงได้ดีมากสามารถตีบทแตกเข้าถึงอารมณ์ ทำให้ผู้ชมมีอารมณ์ คล้อยตามได้ดีมาก

นางกำนัล ผู้แสดงในบทนางกำนัลแสดงได้ดี ตีสีหน้าท่าทางให้ผู้ชมคล้อย ตามได้ดี สนุกสนาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อสร้างบทแสดงพื้นบ้านอีสาน เรื่อง อุษา – บารส มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรม เรื่อง อุษา – บารส เพื่อสร้างเป็น บทแสดงพื้นบ้านอีสาน และเพื่อจัดแสดงละครพื้นบ้านอีสานเรื่อง อุษา – บารส

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสาร เพื่อเป็นกรอบแนวคิด และทฤษฎี ดังนี้ ด้านการละครไทย ด้านหลักการเขียนบทละคร ด้านหมอลำ ด้านวรรณกรรม ท้องถิ่นอีสาน และด้านนันทลักษณ์ของอีสาน และวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องอุษา-บารส จาก จำนวนของฤๅษณ์ ปริทัศน์นิท แล้วจึงสร้างเป็นบทแสดงพื้นบ้านอีสาน และนำไปจัดแสดงเป็น ละครพื้นบ้านอีสาน เรื่อง อุษา – บารส จากนั้นจึงออกแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ แบบสอบถามและข้อเสนอแนะ นำผลมาประมวลแล้ววิเคราะห์ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อ ตอบวัตถุประสงค์ตามประเด็น ต่อไป

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า การแสดงละครไทยมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ระยะเวลาได้รับอิทธิพลจากละครอินเดีย ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับอิทธิพลจากละครตะวันตก การเกิดละครหรือการแสดงนาฏศิลป์ไทยมีที่มาอยู่ 2 ทาง คือ ทางอินเดีย เชื่อว่า พระพรหม และพระอิศวรเป็นปฐมกำเนิด มี 2 คำรา คือ คำรานาฏยเวท และคำรานาฏยศาสตร์ ส่วนทาง วัฒนธรรมไทย-ลาว เชื่อว่าเกิดจากพญาแถน เป็นผู้ส่งศรีคันทรพระเทวดามาสอนให้แก่นุชย์ ละครไทยแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด คือ ละครรำ ละครร้องและละครพูด การแสดงละครจะต้อง เล่นเป็นเรื่องราว สิ่งสำคัญอันเป็นหัวใจของการแสดงละครก็คือ บทละคร บทละครมีอยู่ 2 ประเภท คือ แบบคิดค้นบทเอง และแบบเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ข้อดี คือ สะดวกรวดเร็ว ไม่เสียเวลาคิดบทเอง หรือแสดงนอกบทการเขียนบทละครจะยึดแนวของกรมศิลปากรเป็นหลัก ตั้งแต่บอกชื่อประเภทละคร ชื่อเรื่อง ชื่อตอน ชื่อผู้เขียนบท เนื้อเรื่องย่อ ลำดับฉาก ฉาก อะไร จัดอย่างไร ตัวละครแต่ละฉากมีใครบ้าง บรรยายเหตุการณ์ในฉาก คนตรีบรรเลง เป็ด ม่าน เปิดไฟ เพลง ร้อง บทเจรจา ปิดไฟ และ ปิดฉาก หมอลำ เป็นศิลปะการแสดงของภาค อีสาน มีหลายชนิด เช่น หมอลำพิธีกรรม และหมอลำเพื่อความบันเทิง ได้แก่ หมอลำหมู่ (เล่น เป็นเรื่องแบบลิเก) ไม่มีหลักฐานการเกิดที่แน่ชัด การแสดงเริ่มต้นไหว้ครู โหมโรง มีเดินหรือ

ต่าง ๆ ที่ใช้ในการร้อยกรองการประพันธ์ โดยเฉพาะบทแสดงพื้นบ้านอีสาน เรื่อง อุษา-บารส ได้ใช้หลักการเขียนของประมวล พิมพ์เสน (2545 : 29-50) ว่า ได้จัดประเภทของฉันทลักษณ์อีสานไว้ 6 ประเภท คือ ฎานเว้า โคง โดย ผญา กลอน โคลง และร่าย ส่วนรัชช ปุณ โฆทก (2525 : 152-186) ได้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ โคลงสาร (กลอนอ่าน) และกาพย์ (กาบ) นอกจากนี้ยังพบว่า การเขียนบทแสดงของละคร มีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 6 อย่าง คือ โครงเรื่อง ตัวละครและการวางลักษณะตัวละคร ความคิด ภาษา เพลง และความตระการ ที่เปรมฤดี มุสิกนันท์ (2534 : 19-38) ที่เรียบเรียงเอกสารการเขียนบทและการตัดต่อบทละคร กล่าวถึง อริสโตเติล ปราชญ์ชาวกรีกได้เขียนตำราเกี่ยวกับบทละคร นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับ วรรณกรรมและการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อสร้างบทแสดงพื้นบ้านอีสาน เรื่อง อุษา-บารส กรมศิลป์กร (2526 : 1-38) สร้างบทโขนเรื่อง รามเกียรติ์ ชุมมารชื้อ ชื่อพิเภก โดยแยกส่วนประกอบของบทโขนได้ดังนี้ เนื้อเรื่อง การแบ่งองค์ แบ่งฉาก คนตรีประกอบการแสดง ทำนองเพลง บทพากย์-เจรจา และการจัดตำแหน่งของตัวละครการสร้างบทละคร เรื่อง ชูลู-นางอ้ว โดยผู้แต่งบทละครพื้นทางของโขนที่ ศรีสมเด็จ (2522 : 114-202) กล่าวถึงลำดับขั้นตอน การสร้างบทละครไว้ดังนี้ วิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง ชูลู-นางอ้ว ศึกษาขนบของละครพื้นทาง หลักการประพันธ์บทละครพื้นทาง ลักษณะการแต่งกายของตัวละคร ลักษณะการจัดฉาก คนตรีและเพลง และนอกจากนี้ยังพบว่า กรมศิลป์กร (2535 : 3-32) ได้สร้างบทละครนอก เรื่อง พระอภัยมณีตอนหลงเล่ห์เสน่ห์นางละเวง และสร้างบทละครในเรื่อง อิเหนา ตอน ลักผิดตัว ก็มีมีส่วนประกอบของบทละครอย่างเดียวกัน

การประเมินผล บทแสดง และการจัดการแสดงละครพื้นบ้านอีสาน เรื่อง อุษา - บารส ได้ใช้หลักการวิเคราะห์และการประเมินคุณค่าวรรณคดีบทละครของ นันททัทยา ลำควน (2531 : 137-158) ที่กล่าวไว้ ดังนี้ ด้านโครงเรื่อง ด้านเนื้อเรื่อง ด้านตัวละคร ด้านบทสนทนา ด้านฉาก เวลา สถานที่ ด้านสารัตถะของเรื่อง ด้านเทคนิคหรือกลวิธีในการแต่ง ด้านท่วงทำนองการแต่งทางเสียงและน้ำเสียงผู้แต่ง และด้านปรัชญา แนวนิยมในการแต่ง ผู้วิจัยได้นำหลักการดังกล่าว มาออกแบบสอบถาม และได้ปรับปรุงใหม่ ตัดบางหัวข้อออก และเพิ่มเติมที่เห็นว่ายังไม่ครอบคลุมครบถ้วน ในการออกแบบสอบถาม การประเมินผลบทแสดง และการจัดการแสดงพื้นบ้านอีสาน เรื่องอุษา-บารส ได้กำหนดเอาไว้ 10 ข้อ ดังนี้ การประเมินผลด้าน โครงเรื่อง ด้านเนื้อเรื่อง ด้านตัวละคร ด้านบทสนทนา ด้านสารัตถะหรือแก่นของเรื่อง ด้านการออกแบบฉาก ด้านเครื่องแต่งกาย ด้านเทคนิค แสง เสียง การดำเนินเรื่อง ด้านรูปแบบของบทละครพื้นบ้านอีสาน และด้านคนตรีและเพลง

จากการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อสร้างบทแสดงพื้นบ้านอีสานเรื่อง อุษา-บารส ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงขั้นตอนการสร้างบทแสดงและบทแสดงที่สร้าง สามารถนำไป

จัดแสดงได้ สามารถนำไปบริหารเพื่อแบ่งงานให้ฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบร่วมกันเพื่อสร้างงาน แสดงบนเวที เพื่อให้เป็นภาพปรากฏออกสู่สายตาผู้ชม คุณค่าของการสร้างบทละครมีประโยชน์มากมาย เช่น การสร้างความบันเทิง การสร้างงาน การสร้างคน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ความรัก ความสามัคคี ด้านคติสอนใจ เศรษฐกิจ และประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำเอารูปแบบ ความคิดจากประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ หรือประกอบอาชีพธุรกิจการแสดง ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ประการ คือ

1. การสร้างบทแสดงพื้นบ้านอีสาน

จากการสร้างบทแสดงพื้นบ้านเรื่อง อูษา – บารส และจัดแสดงในงาน ราชภัฏวิชาการไปแล้วนั้น จากการสัมภาษณ์นักศึกษา และผู้ชมทั่วไปแบบไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่จะชื่นชอบและภูมิใจในวัฒนธรรมอีสาน ซึ่งมีทั้งความอลังการ และเรื่องน่ารู้ด้วย คติอันดีงามที่บรรพบุรุษ ได้สรรค์สร้างไว้ การเขียนบทแสดงก็กะทัดรัด ไม่สั้นและไม่ยาวเกินไป และเห็นควรนำเอาวรรณกรรมอีสานเรื่องอื่น ๆ หรือไม่ค่อยได้นำกล่าวถึงมาทำบทแสดงอีก เพื่อจะได้เป็นการรื้อฟื้นวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานให้เป็นที่รู้จัก และเข้าใจมากขึ้น

2. การจัดแสดงละครพื้นบ้าน

การจัดแสดงละคร เป็นกิจกรรมที่ดี โดยเฉพาะ โครงการราชภัฏวิชาการ ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นโครงการที่ดีมาก เพราะการจัดกิจกรรมนี้มีข้อดีมากมาย เช่น นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีโอกาสได้แสดงหลายด้าน ทุก โปรแกรมวิชา ทุก หน่วยงานจะมีความกระตือรือร้นในการที่จะเตรียมผลงานออกแสดงเปิดโอกาสให้นักศึกษา ปฏิบัติงานจริง ทำงานร่วมกัน ทั้งครู-อาจารย์ และนักศึกษา เป็นเหตุแห่งความรัก ความสามัคคี ความเสียสละ เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยให้สังคมได้รู้ ตลอดจนทั้ง เป็นการส่งเสริม อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นอีสาน ให้เยาวชนได้ตระหนักในคุณค่า ของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นอีสาน อันจะก่อให้เกิดความรักความซาบซึ้ง ความห่วงหา และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน และนอกจากนี้ยังเป็นการเป็นผู้นำด้านข้อมูล ของท้องถิ่นไว้บริการสังคม ดังนั้นการจัดการแสดงละครพื้นบ้านอีสาน ควรจัดปีละ 1 ครั้ง เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ทั้งยังเป็นเกียรติและชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยที่จะให้ การยอมรับความเป็นผู้นำของสังคมสืบไป